

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสร้างชุดการสอนภาษาไทยเรื่องการอ่านจับใจความ สำหรับชั้นนักเรียนมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างชุดการสอน
ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
2. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
3. การสอนการอ่าน
4. การอ่านจับใจความ
5. เทคนิคพาโนรามา
6. รูปแบบการสอน
7. รูปแบบงานเขียน
8. ชุดการสอน
9. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

ความนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ เพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก

หลักสูตรการศึกษาของประเทศที่ใช้อยู่คือ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการได้ติดตามผลและดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรตลอดมา

ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนานกว่า 10 ปี มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ ในเรื่องที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น
2. การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ยังไม่สามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีในภูมิภาค จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้คนไทยมีทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์
3. การนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารและการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในยุคนวัตกรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคล มีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะ

อันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวกำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 9 ปี

ด้วยวิสัยทัศน์ของรัฐที่เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างคน สร้างงาน เพื่อช่วยกอบกู้วิกฤตเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นการสร้างชาติให้มั่นคงได้อย่างยั่งยืน ปรับโครงสร้างและระบบการศึกษา ยึดหลักการบริหารจัดการที่เน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเสมอภาค ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และเชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาเพื่อสร้างคน บูรณาการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในการปฏิรูปการเรียนรู้ และเชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาเพื่อสร้างงาน สร้างเยาวชนให้มีความรู้คู่กับการทำงานกระทรวงศึกษาธิการ โดยอาศัยอำนาจตามความในบทเฉพาะกาลมาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงเห็นสมควรกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ กล่าวคือ เป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างหลักยึดหยุ่น กำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวม 12 ปี สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นช่วงชั้นละ 3 ปี จัดเฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาจัดทำสาระในรายละเอียดเป็นรายปี หรือรายภาคให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณสมบัติอันพึงประสงค์ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ รวมถึงจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน แต่ละกลุ่มเป้าหมายด้วย

การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และสามารถเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ได้ทุกระบบการศึกษา

อนึ่ง เพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ สถานศึกษา ต้องมีการประสานสัมพันธ์ และร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการยังจำเป็นต้องสนับสนุน ส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษาให้ครอบคลุมหลักสูตรและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการจะได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือการใช้หลักสูตร แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คู่มือครู เอกสารประกอบหลักสูตรกลุ่มสาระต่าง ๆ แนวทางการวัด และประเมินผล การจัดระบบแนะแนวในสถานศึกษา การวิจัยในสถานศึกษาและการใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ ตลอดจนเอกสารประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ประชาชนทั่วไป ผู้ปกครอง และผู้เรียนมีความเข้าใจและรับทราบบทบาทของตนในการพัฒนาตนเองและสังคม

จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่กล่าวได้มุ่งเน้นความสำคัญ ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งความสำคัญที่กล่าวมาต้องอาศัยภาษาไทยมาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะภาษาไทยมีความสำคัญในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติ เป็นเครื่องมือใช้ในการติดต่อสื่อสาร ทำความเข้าใจกันและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความ เป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและ เท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาค้นไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพจึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะ และศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงาน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค
7. เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1	ชั้นประถมศึกษาปีที่	1-3
ช่วงชั้นที่ 2	ชั้นประถมศึกษาปีที่	4-6
ช่วงชั้นที่ 3	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่	1-3
ช่วงชั้นที่ 4	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่	4-6

2. สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

- 2.1 ภาษาไทย
- 2.2 คณิตศาสตร์
- 2.3 วิทยาศาสตร์
- 2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา
- 2.6 ศิลปะ
- 2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลุ่ตู่ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะ กลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น ๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวชาวด และผู้นำเพื่อประโยชน์ เป็นต้น

4. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

5. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3	มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 - 1000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 - 5 ชั่วโมง
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6	มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 - 1000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 - 5 ชั่วโมง
ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3	มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1000 - 1200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5 - 6 ชั่วโมง
ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6	มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

ช่วงชั้น	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา	
	ช่วงชั้นที่ ๑ (ป.๑-๓)	ช่วงชั้นที่ ๒ (ป.๔-๖)	ช่วงชั้นที่ ๓ (ม.๑-๓)	ช่วงชั้นที่ ๔ (ม.๔-๖)
	การศึกษาภาคบังคับ			
	การศึกษาขั้นพื้นฐาน			
กลุ่มสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่ม				
ภาษาไทย	●	●	●	●
คณิตศาสตร์	●	●	●	●
วิทยาศาสตร์	●	●	●	●
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	●	●	●	●
สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ	■	■	■	■
การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี	■	■	■	■
ภาษาต่างประเทศ	■	■	■	■
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	▲	▲	▲	▲
เวลาเรียน	ประมาณปีละ 800-1000 ชม.	ประมาณปีละ 800-1000 ชม.	ประมาณปีละ 800-1200 ชม.	ไม่น้อยกว่า ปีละ 800-1200 ชม.

หมายเหตุ

- สาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลัก เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้และการแก้ปัญหา
- สาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ และศักยภาพพื้นฐานในการคิด และการทำงาน
- ▲ กิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้ นอกจากสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และการพัฒนาตนตามศักยภาพ

ภาพที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ทั้งนี้ สถานศึกษาอาจจัดเวลาเรียนและกลุ่มสาระต่าง ๆ ได้ตามสภาพกลุ่มเป้าหมาย สำหรับการศึกษานอกระบบสามารถจัดเวลาเรียนและช่วงชั้นได้ตามระดับการศึกษา (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 1-10)

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็นสาระการเรียนรู้หนึ่งในแปดสาระการเรียนรู้ เพราะภาษาไทยมีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นเครื่องมือในติดต่อสื่อสารและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้กำหนดคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 2-3)

1. สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างดี
2. สามารถอ่าน เขียน ฟัง ดู และพูดได้อย่างดี
3. มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล
4. มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้และใช้ภาษาในการพัฒนานตนเอง

และสร้างสรรค์งานอาชีพ

5. ตระหนักในวัฒนธรรมการใช้ภาษาและความเป็นไทย ภูมิใจและชื่นชมในวรรณคดีและวรรณกรรมซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย

6. สามารถนำทักษะทางภาษามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล

7. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความสามัคคีในความเป็นชาติไทย

8. มีคุณธรรมจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ โลกทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้ง

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทยจึงได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มภาษาไทยไว้ดังนี้

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหา และสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และเขียนรายงานการศึกษา ค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 : สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท 4.2 : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และ ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5 : วรรณคดี และวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจ แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและซาบซึ้ง และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 7)

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

สาระที่ ๑ : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น			
ป.1-3	ป.4-6	ม.1-3	ม.4-6
1. สามารถอ่านได้ถูกต้องตามหลักการอ่าน อ่านได้คล่องและเร็ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความที่อ่าน	1. สามารถอ่านได้คล่องและอ่านได้เร็วขึ้น เข้าใจความหมายของคำสำนวนโวหาร การบรรยาย การพรรณนา การเปรียบเทียบ การใช้บริบท เข้าใจความหมายของถ้อยคำ สำนวนและเนื้อเรื่อง และใช้แหล่งความรู้พัฒนาความสามารถการอ่าน	1. สามารถอ่านอย่างมีประสิทธิภาพและอ่านได้เร็วยิ่งขึ้น เข้าใจวงคำศัพท์กว้างขึ้น เข้าใจสำนวนและโวหาร การบรรยาย การพรรณนา อธิบาย อุปมาและสาธก สามารถใช้บริบทการอ่าน สร้างความเข้าใจการอ่าน และใช้แหล่งความรู้พัฒนาประสบการณ์และความรู้กว้างขวางขึ้น	1.สามารถอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และมีประสิทธิภาพ ดีความ แปลความและขยายความเรื่องที่อ่านอย่างลึกซึ้ง รักและสนใจการอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ อย่างกว้างขวางมากขึ้น และใช้แหล่งความรู้พัฒนาประสบการณ์การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาและสร้าง
วิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน (ต่อ)

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น			
ป.1-3	ป.4-6	ม.1-3	ม.4-6
2. สามารถเข้าใจใจ ความสำคัญ และราย ละเอียดของเรื่อง หา คำสำคัญหรือใช้แผน ภาพโครงเรื่องหรือ แผนภาพ-ความคิด เป็นเครื่องมือการ พัฒนาความเข้าใจการ อ่าน รู้จักใช้คำถาม เกี่ยวกับเนื้อหาและ แสดงความรู้ ความคิด คาดคะเน เหตุการณ์ เป็นเครื่องมือการ พัฒนาความเข้าใจการ อ่าน	2. สามารถแยกข้อ เท็จจริงและข้อคิดเห็น วิเคราะห์ความ ดี ความ สรุปลความ หา คำสำคัญในเรื่องที่ อ่านและใช้แผนภาพ โครงเรื่องหรือแผน ภาพความคิดพัฒนา ความสามารถ การอ่าน นำความรู้ ความคิด จากการ อ่าน ไปใช้แก้ปัญหา ตัดสินใจ คาดการณ์ และใช้การอ่านเป็น เครื่องมือการพัฒนา ตน การตรวจสอบ ความรู้และค้นคว้า เพิ่มเติม	2. สามารถแสดง ความคิดเห็นเชิง วิเคราะห์เรื่องที่อ่าน ประเมินค่าทั้งข้อดี และข้อด้อยอย่างมีเหตุ ผลโดยใช้แผนภาพ ความคิดและกระบวนการ การคิด วิเคราะห์อย่าง หลากหลาย พัฒนาการอ่าน สามารถเล่าเรื่อง ย่อ เรื่อง ถ่ายทอดความรู้ ความคิดจากการอ่าน ไปใช้เป็นประโยชน์ ใน การดำเนินชีวิต และ ใช้การอ่านในการ ตรวจสอบความรู้	2. สามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ และประเมิน ค่าเรื่องที่อ่าน โดยใช้ ประสบการณ์และ ความรู้จากการอ่าน หนังสือที่หลากหลาย เป็นพื้นฐานการ พิจารณาเนื้อหา รูป แบบ รวมทั้งคุณค่า ทางวรรณคดีและ สังคม โดยใช้ กระบวนการคิด วิเคราะห์อย่างหลาก หลาย เป็นเครื่องมือ พัฒนาสมรรถภาพ การอ่านและการเรียน รู้

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาและสร้าง
วิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน (ต่อ)

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น			
ป.1-3	ป.4-6	ม.1-3	ม.4-6
3. สามารถอ่านในใจ และอ่านออกเสียงบท ร้อยแก้วและร้อยกรอง ได้รวดเร็ว ถูกต้องตาม ลักษณะคำประพันธ์ และอักขรวิธี และจำ บทร้อยกรองที่ไพเราะ เลือกอ่านหนังสือที่ เป็นประโยชน์ทั้ง ความรู้และความ บันเทิง มีมารยาทการ อ่านและนิสัย รักการอ่าน	3. สามารถอ่านในใจ และอ่านออกเสียงบท ร้อยแก้วและบทร้อย กรองได้คล่อง และ รวดเร็ว ถูกต้องตาม ลักษณะคำประพันธ์ และอักขรวิธี และจำ บทร้อยกรองที่มีคุณค่าทางความคิด และ ความงดงามทางภาษา สามารถอธิบายความ หมายและคุณค่า นำไปใช้อ้างอิง เลือก อ่านหนังสือและสื่อ สารสนเทศทั้งสื่อสิ่ง พิมพ์และสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ ตาม จุดประสงค์อย่างกว้าง ขวาง มีมารยาทการ อ่านและนิสัยรักการ อ่าน	3. สามารถอ่านในใจ และอ่านออกเสียงตาม ลักษณะคำประพันธ์ที่ หลากหลาย และ วิเคราะห์คุณค่าด้าน ภาษา เนื้อหาและ สังคม จำบท ประพันธ์ที่มีคุณค่า นำไปใช้อ้างอิงได้ เลือกอ่านหนังสือและ สื่อสารสนเทศ ทั้งสื่อ สิ่งพิมพ์และสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ อย่าง กว้างขวาง เพื่อพัฒนา ตนด้านความรู้และ การทำงาน มีมารยาท การอ่านและนิสัยรัก การอ่าน	3. สามารถอ่าน หนังสืออย่างหลากหลาย เพื่อเป็นพื้น ฐานในการพัฒนา สมรรถภาพการเขียน นำข้อความหรือบท ประพันธ์ที่มีคุณค่า และระบุมความ ประทับใจ ไปใช้ในการ สื่อสาร อ้างอิง เลือกอ่านหนังสือจาก แหล่งเรียนรู้ และสื่อ สารสนเทศเพื่อความ รอบรู้ และเป็น ประโยชน์ในการ ศึกษาต่อ การ ทำงาน และการ ประกอบอาชีพ มี มารยาทการอ่านและ นิสัยรักการอ่าน

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทยได้กำหนดสาระ การอ่านมาตรฐานเรียนรู้ ท1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ม.1 – ม.3 ไว้ดังนี้

1. สามารถอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพและอ่านได้เร็วยิ่งขึ้น เข้าใจวงคำศัพท์กว้างขึ้น เข้าใจสำนวนและโวหาร การบรรยาย การพรรณนา อธิบาย อุปมา และสาธก สามารถใช้บริบท การอ่าน สร้างความเข้าใจการอ่านและใช้แหล่งความรู้พัฒนาประสบการณ์และความรู้กว้างขวางขึ้น
2. สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน ประเมินค่าทั้งข้อดีและข้อด้อย อย่างมีเหตุผลโดยใช้แผนภาพความคิดและกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย พัฒนาการอ่าน สามารถเล่าเรื่อง ย่อเรื่อง ถ่ายทอดความรู้ ความคิดจากการอ่านไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และการใช้การอ่านในการตรวจสอบความรู้
3. สามารถอ่านในใจและอ่านออกเสียงตามลักษณะคำประพันธ์ที่หลากหลายและ วิเคราะห์คุณค่าด้านภาษา เนื้อหาและสังคม จำบทประพันธ์ที่มีคุณค่านำไปใช้อ้างอิงได้ เลือกอ่าน หนังสือและสื่อสารสนเทศ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างกว้างขวาง เพื่อพัฒนาตน ด้านความรู้และการทำงาน มีมารยาทการอ่านและมีนิสัยรักการอ่าน (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 8-9)

กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องศึกษา วิเคราะห์จุดหมายของหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย รวมทั้งเอกสารประกอบ หลักสูตรที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในส่วนบทบาทของผู้สอนจะต้อง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้ออกความรู้แก่ผู้เรียนเป็นผู้สนับสนุน เสริมสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน โดยดำเนินการดังนี้

1. เลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนต้องเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้แบบทดลอง แบบโครงงาน แบบศูนย์การเรียนรู้ แบบสืบสวนสอบสวน แบบอภิปราย แบบสำรวจ แบบร่วมมือ เป็นต้น
2. คิดค้นเทคนิคกลวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถคิดค้นรูปแบบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ และนำมาใช้ให้เหมาะสมกับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรู้ ความสามารถด้านเนื้อหา ความสนใจ และวัยของผู้เรียน ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ แต่ละช่วงชั้น เวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชน

3. จัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ ผู้สอนสามารถเลือกนำมาใช้หรือปรับใช้โดยคำนึงถึงสภาพและลักษณะของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังนี้

3.1 การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการจัดประสบการณ์ตรงให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเหมือนการทำงานในชีวิตจริง ให้รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ รู้จักวิธีการวางแผน คิดวิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง และฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตาม ลักษณะของโครงงานเป็นเรื่องราวของการศึกษา ค้นคว้าทดลอง ตรวจสอบ สมมติฐาน โดยอาศัยการศึกษาวิเคราะห์ ใช้ทักษะกระบวนการ

3.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีการหรือพฤติกรรมที่ช่วยให้การดำเนินการเป็นกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ได้ผลงาน ความรู้สึกและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ลักษณะของการสอนแบบนี้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ชี้กลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปรึกษาหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเองจนสามารถนำความรู้ความเข้าใจจากการปฏิบัติงานไปใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข

3.3 วิธีการหลากหลายวิธีการหนึ่งคือ การใช้คำถาม การตั้งคำถาม โดยใช้หมวดความคิด 6 ใบ เป็นการใช้คำถามอย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมที่พัฒนาทักษะความคิดในการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องใช้คำพูดและวิธีการต่าง ๆ กระตุ้นให้นักเรียนคิดลงมือปฏิบัติ ประเมินผล ปรับปรุง แก้ไข พัฒนางานของตน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น กิจกรรมการอภิปราย การวิเคราะห์ การวิจารณ์ การค้นคว้า การทำโครงงาน ฯลฯ นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องสอดแทรกคุณธรรมในกระบวนการคิดควบคู่ไปด้วย เช่น ความรับผิดชอบ ความอดทน ความเพียรพยายาม นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา ตัดสินใจ การวางแผนดำเนินชีวิตในอนาคต เพื่อให้อยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข

3.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทย เพื่อการสื่อสาร โดยการจัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ด้วยการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ในโรงเรียน และในชุมชน เช่น การเล่าเรื่อง การอภิปราย การวิจารณ์ การโต้เถียง การคัดลายมือ การเขียนเรียงความ การทำโครงงาน การประกวดการอ่าน การศึกษาค้นคว้า การแข่งขันตอบคำถาม การอ่านทำนองเสนาะ

3.5 การพัฒนาการเรียนรู้หลักการใช้ภาษา จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของภาษา และวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย เกิดความตระหนักว่าภาษามีความสำคัญและมีพลัง กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาจำเป็นต้องจัดควบคู่และสัมพันธ์กับกิจกรรมพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทุกกิจกรรม

3.6 การพัฒนาการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม เป็นการเรียนรู้เรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทยในยุคสมัยต่าง ๆ และเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในสุนทรีภาพของภาษาไทยเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต โดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน การจัดกิจกรรมจึงควรเน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษาเพื่อเรียนรู้เนื้อหาสาระด้วยการอ่าน พิจารณา วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินค่าวรรณกรรมและวรรณคดีอย่างมีเหตุผล มีการนำเสนอความเข้าใจ ความซาบซึ้ง ข้อคิดและประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การรายงาน การจัดแสดง การสร้างสรรค์วรรณกรรมทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ฯลฯ ทั้งนี้จะเกิดผลให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นแนวทางในการผลิตผลงานเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

3.7 การพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาทางภาษา ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิถีชีวิตและศิลปะการใช้ภาษาของคนในท้องถิ่น การจัดกิจกรรมจำเป็นต้องให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษาเพื่อการเรียนรู้ เช่นการสัมภาษณ์ การรายงาน การทำโครงการ การจัดการแสดง เป็นต้น โรงเรียนและชุมชนจะต้องร่วมกันจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาทางภาษา

วิธีการดังกล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้สอนสามารถนำมาใช้ได้อย่างกว้างขวาง โดยใช้เทคนิควิธีการอย่างหลากหลายที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและเรียนอย่างมีความสุข ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมของผู้เรียนและธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ที่เรียน เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 17-19)

การสอนการอ่าน

การอ่านเป็นกระบวนการแปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่มีการจดบันทึกไว้ออกมาเป็นคำพูดหรือความคิดอย่างมีเหตุผลและมีความเข้าใจในการสื่อสารโดยการอ่าน ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์และความสามารถในการใช้ความคิดเป็นพื้นฐานในการอ่าน (ประเทินมหาจันทร์, 2530, หน้า 13) การอ่านเป็นการสื่อความหมายกันระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน โดยใช้ข้อความเป็นตัวสื่อ ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถที่จะเข้าใจ และตีความสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายได้ตรงตามจุดประสงค์ของผู้เขียนที่แสดงออกมาทางข้อความ (สุภัทธา อักษรานุเคราะห์, 2530, หน้า 83) การอ่านเป็นการพัฒนาความคิดที่ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถหลาย ๆ ด้านจึงจะสามารถ

เข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน รวมทั้งสามารถนำผลที่ได้จากการการอ่านมาเป็นแนวปฏิบัติได้ (บันลือ พุททะวัน, 2538, หน้า 2) การอ่านเป็นกระบวนการที่ผู้อ่านแปลความหมายของตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ที่เป็นตัวอักษรให้เข้าใจโดยใช้ประสบการณ์เดิมหรือความรู้ช่วยในการตัดสินใจ (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2539, หน้า 2)

จากความหมายของการอ่านพอจะสรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองที่ต้องใช้สายตาตัวอักษรหรือสัญลักษณ์และการทำความเข้าใจ โดยใช้กระบวนการคิด ประสบการณ์ ความรู้ ทำให้สามารถรับรู้และเข้าใจความหมายตรงกับความคิดของผู้เขียน

ความมุ่งหมายของการอ่าน

ความมุ่งหมายของการอ่านโดยทั่วไปการอ่านนั้นมีจุดมุ่งหมายสำคัญ 4 ประการ

1. การอ่านเพื่อความรู้ การอ่านเพื่อให้ได้ความรู้ที่แบ่งวัตถุประสงค์ย่อยออกเป็น ประเด็น

1.1 เพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการ ได้แก่ การอ่านคำแนะนำ การอ่านเพื่อตอบ ปัญหาที่ยังข้องใจอยู่

1.2 การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ ทั้งโดยละเอียดและโดยย่อ

1.3 การอ่านเพื่อการรับรู้ข่าวสาร ข้อเท็จจริง

1.4 การอ่านเพื่อศึกษาค้นคว้าเป็นพิเศษ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเพื่อเขียนตำราวิชาการ

1.5 อ่านเพื่อรวบรวมข้อมูลเอามาทำรายงาน ทำวิจัย เผยแพร่ในหมู่นักวิชาการ ผู้สนใจทั่วไปอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

2. การอ่านเพื่อความบันเทิง เป็นการอ่านเพื่อการพักผ่อน ผ่อนคลายอารมณ์หลังงาน ประจำ ได้แก่การอ่านหนังสือประเภท เรื่องสั้น นิทาน นิยาย นวนิยาย บทละคร ทั้งระดับที่เป็น วรรณกรรมหรือวรรณคดี โดยมีจุดมุ่งหมายในการอ่านเพื่อความเพลิดเพลินเป็นสำคัญ

3. การอ่านเพื่อหาความคิดแปลกใหม่ ในกระบวนการอ่านที่สำคัญนั้น ความรู้ก็เป็น องค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่ง แต่ความคิดสำคัญกว่า โดยเฉพาะความคิดแปลกใหม่ซึ่งเป็นชนวน ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในตัวผู้อ่านด้วย เช่น การอ่านผลทดลอง การค้นคว้าวิจัย และการเสนอ ความคิดใหม่ในหนังสือต่าง ๆ ซึ่งอาจหาได้ทั้งจากหนังสือและบันเทิงคดี

4. การอ่านเพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ เป็นการยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการอ่านเป็นการ พัฒนาความรู้ ความคิดและทัศนคติได้ดียิ่งขึ้น ผู้รักการอ่านจึงเป็นคนทันสมัยน่าคบ สามารถที่จะ เข้าร่วมวงสนทนาได้กับทุกคนทุกชั้น เพราะรับรู้ข่าวสารที่จะแลกเปลี่ยนด้วยกันได้ เพราะอ่านมาก รู้มาก ย่อมทำให้บุคคลเป็นที่ยอมรับของสังคม (สมพร มั่นตะสูตร, 2534, หน้า 9)

ความมุ่งหมายของการอ่านคือเพื่อหาความรู้ ค้นคว้าเพื่อนำมาให้ประโยชน์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง การอ่านเพื่อความบันเทิงเป็นการอ่านเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ การอ่านเพื่อค้นหาความคิดแปลกใหม่ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเกิดความคิดสร้างสรรค์และการอ่านเพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเอง

หลักสำคัญในการสอนอ่าน

การอ่านที่จะทำให้เกิดความคิดและนำไปใช้ประโยชน์แก่ผู้อ่านได้ดีทำให้การอ่านมีประสิทธิภาพ ควรมีหลักสำคัญในการสอนอ่านดังนี้

1. ความพร้อมของนักเรียน ในการสอนครูต้องคำนึงถึงความพร้อมของนักเรียนโดยสร้างความพร้อมทางร่างกายเกี่ยวกับสายตา เช่นการกวาดสายตา จากซ้ายไปขวา การสังเกต เปรียบเทียบ จำแนก แยกแยะสิ่งของ การรู้จักสิ่งของ ทั้งของจริงและภาพ
2. ความต้องการของนักเรียน ครูควรทราบความต้องการในการอ่านของนักเรียนเป็นรายบุคคลต้องรู้และเข้าใจธรรมชาติของนักเรียนว่า นักเรียนทุกคนอยากรู้อยากช่วย อยากแสดงออก ต้องรู้จักกระตุ้นความต้องการของนักเรียนให้มาสัมพันธ์กับการอ่าน โดยชักนำให้อ่านมาก ๆ จะเป็นการช่วยพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนให้ดีขึ้น
3. ประสบการณ์ของนักเรียน ครูต้องสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น นำภาพมาให้นักเรียนมีประสบการณ์ จะช่วยให้นักเรียนอ่านอย่างเข้าใจและมีความหมาย
4. ความสามารถในการรับรู้ของนักเรียน นักเรียนมีความสามารถในการรับรู้ต่างกัน ตามสติปัญญา ประสบการณ์ และการเรียนรู้ ครูจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับความสามารถของนักเรียนแต่ละคน จึงจะสามารถแก้ไขปรับปรุงและส่งเสริมให้นักเรียนสร้างวิธีการรับรู้ได้ดียิ่งขึ้น (วรรณิ โสมประบุร, 2539, หน้า 129 – 130)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสรุปว่าหลักสำคัญในการสอนอ่านคือ ความพร้อมของนักเรียน เมื่อนักเรียนมีความพร้อมก็จะทำให้นักเรียนสามารถรับสารได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ความต้องการของนักเรียน เมื่อนักเรียนมีความต้องการที่จะอ่านเรื่องที่ตนสนใจก็จะทำให้นักเรียนมีความตั้งใจในการอ่านมากยิ่งขึ้น ส่วนประสบการณ์ของนักเรียน เมื่อนักเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมาก่อนก็จะสามารถอ่านเรื่องแล้วเข้าใจได้ดีขึ้น ประการสุดท้ายคือความสามารถในการรับรู้ของนักเรียน นักเรียนแต่ละคนมีความสามารถในการรับรู้แตกต่างกันดังนั้นครูควรมีความเข้าใจนักเรียนแต่ละคน เพื่อที่จะทำให้นักเรียนใช้ความสามารถของนักเรียนได้ถึงอย่างเต็มที่

การอ่านจับใจความ

ความสำคัญของการอ่านจับใจความ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้เน้นในเรื่องการสอนอ่านจับใจความเป็นอย่างมาก เพราะถ้านักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความแล้วก็จะเป็นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ ในวิชาอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี ดังที่สนิท ตั้งทวี (2526, หน้า 104) กล่าวถึงประโยชน์ของการอ่านจับใจความว่า “ผู้ที่สามารถจับใจความข้อความหรือเรื่องราวที่อ่านได้นั้น ย่อมให้คุณประโยชน์อย่างยิ่งในการแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน” ซึ่งสอดคล้องกับสนม ครุฑเมือง (2528, หน้า 159) กล่าวสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีทักษะการอ่านจับใจความที่ดี ทำให้เข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว จับใจความได้ถูกต้อง แม่นยำและได้เปรียบผู้อื่นในการแสวงหาความรู้ในระดับสูงๆ นักเรียนที่อ่านหนังสือมาก จับใจความได้ดี ย่อมมีประสบการณ์จากการอ่านมาก

กล่าวโดยสรุป ทักษะการอ่านจับใจความมีประโยชน์ต่อนักเรียนมาก การจับใจความได้ถูกต้องและแม่นยำ จะทำให้อ่านหนังสือได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเกิดประโยชน์มากในด้านการศึกษาค้นคว้าความรู้

ความหมายของการอ่านจับใจความ

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความไว้ต่าง ๆ ดังนี้ (Duffelmeyer & Duffelmeyer, 1989, p. 358) กล่าวว่า “การอ่านจับใจความเป็นการอ่านที่นักเรียนแยกใจความสำคัญออกจากพลความได้” สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539, หน้า 177) กล่าวถึงการอ่านจับใจความว่า “เป็นการตีความสัญลักษณ์ของการเขียน การทำความเข้าใจความหมาย การจับความสำคัญของผู้เขียน และใช้กระบวนการคิดในขณะที่ทำความเข้าใจสัญลักษณ์” ส่วนนพดล จันทรเพ็ญ (2534, หน้า 82) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความคล้ายกัน สรุปได้ว่า การอ่านจับใจความเป็นการอ่านที่ต้องรู้ว่า อ่านอะไร ความสำคัญอยู่ตรงไหน หมายความว่าอย่างไร และมีอะไรเกี่ยวข้อง

กล่าวโดยสรุป การอ่านจับใจความ คือการอ่านที่ผู้อ่านต้องทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง และจับสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน โดยแยกเป็นประเด็นหลัก ประเด็นรอง และสามารถเชื่อมโยงรายละเอียดที่สำคัญภายในเรื่องได้

จุดมุ่งหมายในการอ่านจับใจความ

คูลเนอร์ (Cullner, 1959) และมิลเลอร์ (Miller, 1962 อ้างถึงใน สายสุณี สกุลแก้ว, 2533, หน้า 27) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านจับใจความออกเป็น 6 ประการ ดังนี้

1. อ่านเพื่อจับใจความคร่าว ๆ (Scanning or skimming reading) เป็นการอ่านเพื่อหารายละเอียดอย่างคร่าว ๆ เพื่อจับใจความสำคัญโดยรวม
2. อ่านเพื่อจับใจความสำคัญ (Idea reading) เป็นการอ่านโดยละเอียดทุกตัวอักษร เพื่อจับเรื่องราวได้ตลอดทั้งเรื่องอย่างละเอียด
3. อ่านเพื่อสำรวจรายละเอียดและใจความสำคัญโดยทั่ว ๆ ไป (Exploratory reading) เป็นการอ่านเพื่อดูรายละเอียด ความเชื่อมโยงระหว่างย่อหน้าแต่ละย่อหน้า
4. อ่านเพื่อความเข้าใจอย่างถ่องแท้ (Study reading) ซึ่งการอ่านนี้ก็สำรวจว่าผู้แต่งต้องการจะบอกอะไรแก่ผู้อ่าน เรื่องที่อ่านมีความสำคัญอย่างไร
5. อ่านเพื่อใช้วิจารณ์ตามข้อความที่อ่าน (Critical reading) เป็นการอ่านที่ใช้วิจารณ์ว่าเรื่องที่อ่านเป็นเรื่องที่เชื่อถือได้หรือไม่ ซึ่งต้องความคิดพิจารณาและไตร่ตรองให้รอบคอบ
6. อ่านเพื่อวิเคราะห์ข้อความหรือแนวคิดในเรื่องที่อ่าน (Analytical reading) เป็นการอ่านเพื่อศึกษาแนวคิดและข้อที่แทรกกับเรื่องที่ผู้แต่งต้องการจะสื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้

สรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายของการอ่านจับใจความคือ การอ่านเพื่อจับใจความคร่าว ๆ การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ การอ่านเพื่อสำรวจรายละเอียดและใจความสำคัญโดยทั่ว ๆ ไป การอ่านเพื่อเข้าใจถ่องแท้ การอ่านเพื่อใช้วิจารณ์ และการอ่านเพื่อหาแนวคิดของเรื่อง

กระบวนการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความเป็นกระบวนการที่อวัยวะจะต้องทำงานให้สัมพันธ์ดังคำกล่าวของ ลดาวัลย์ บัวเอี่ยม (2529, หน้า 49) กล่าวว่า “เวลาเราอ่านหนังสือ แม้อวัยวะทางด้านแขนขาจะไม่เคลื่อนไหว แต่จะมีการเคลื่อนไหวมากในสมอง เมื่อสายตาเห็นตัวหนังสือ สมองจะเริ่มทำงาน รับความหมาย แปล และวิเคราะห์ความหมาย” เอกรินทร์ สีมหาศาล (2529, หน้า 9) กล่าวว่า “การอ่านจับใจความเป็นกระบวนการทางความคิดที่ต้องอาศัยกลไกการเรียนรู้ และสมองตีความ และเรียบเรียงข้อมูลที่อ่านเข้าใจให้กลายเป็นความรู้ ความจำ ความชำนาญ ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ” ฌอนมวงส์ ล้ายอดมรรคผล (2534, หน้า 529 – 533) กล่าวถึงกระบวนการอ่านจับใจความ สรุปได้ว่า การอ่านจับใจความมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ ตามองเห็นและรับรู้ ความหมายของคำ การเข้าใจความหมายของสาร ซึ่งต้องอาศัยความรู้ประสบการณ์ของผู้อ่าน

การมีปฏิริยาต่อสาร ผู้ที่อ่านเป็นจะต้องใช้ประสบการณ์การอ่าน ประสบการณ์และความรู้ที่สะสมมาตัดสินสารที่อ่าน และการรวบรวมความคิดว่าอ่านเรื่องแล้วเข้าใจเพียงใด

กล่าวโดยสรุป กระบวนการอ่านจับใจความ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ เมื่ออ่านหนังสือ สายตาจะรับรู้คำ ตัวอักษร สมอองก็จะเริ่มทำงานโดยการตีความโดยใช้ประสบการณ์มาช่วยในการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนเกิดความคิดสร้างสรรค์

ความเข้าใจในการอ่าน

.. ความเข้าใจในการอ่าน นับเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งในการอ่าน เพราะถ้าอ่านแล้วไม่เข้าใจ จะถือว่าการอ่านนั้นไม่ประสบความสำเร็จ

สมบุรณ์ จิตพงษ์ (2523, หน้า 27) กล่าวถึงความเข้าใจ (Comprehension) ในการอ่านว่าเป็นความสามารถทางด้านสมองในการคิดเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในเรื่องการแปลความหมายและขยายความในเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต

สุวัฒน์ จันทร์ลอย (2528, หน้า 11) กล่าวถึงความเข้าใจการอ่านว่า เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการศึกษาและประสบการณ์ต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการอ่านเป็นอย่างยิ่ง ถ้าอ่านแล้วความเข้าใจในเรื่องการอ่านที่แท้จริงยังไม่เกิดขึ้นก็จะทำให้เสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์

เบอร์ตัน (Burton, 1959, pp. 320 – 323) จัดระดับความเข้าใจในการอ่านไว้ 5 ระดับ คือ

1. เข้าใจความหมายของคำศัพท์ เป็นพื้นฐานสำคัญในการอ่านถ้าผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำศัพท์ก็จะช่วยให้เข้าใจประโยคและจับใจความของเรื่องที่อ่านได้เป็นอย่างดี
2. เข้าใจและเรียงลำดับเหตุการณ์ได้ เมื่ออ่านบทอ่านแล้วสามารถบอกเหตุการณ์อันดับแรกและอันดับต่อมาได้ซึ่งต้องใช้มีวิธีคิดอย่างเป็นขั้นตอน
3. เข้าใจและจับใจความได้ ความเข้าใจระดับนี้ต้องอาศัยการตีความ การแปลความและการขยายความเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจมากที่สุด
4. เข้าใจความสัมพันธ์ของข้อความที่อ่าน คือความสามารถที่จะนำประโยคแต่ละประโยคในย่อหน้านั้น ๆ มาสัมพันธ์กัน จึงทำให้เข้าใจเรื่องได้ดีขึ้น
5. เข้าใจและสามารถสรุปความคาดการณ์ล่วงหน้าได้ เป็นระดับความเข้าใจสูงสุดคือสามารถในการผสมความรู้แล้วขยายความรู้ จนสามารถใช้ความรู้คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าของเรื่องได้ ซึ่งต้องใช้ความรู้ให้กว้างไกลออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล